

معاونت امور اجتماعی و فرهنگی
اداره کل آموزش های شهروندی

معاونت شهرسازی و معماری

دستورالعمل "ارتقاء دانش شهروندان و سلیقه جمعی در زمینه نما و سیمای شهری"

تاریخ:

آذر الی اسفند ماه ۱۴۰۰

اداره کل آموزش های شهروندی با همکاری

اداره کل معماری و ساختمان معاونت شهرسازی و معماری

مقدمه

تهران، به عنوان پایتخت ایران و یکی از کلانشهرهای ایران و جهان، علاوه بر گستردگی ای که از نظر جغرافیایی دارد، دارای ابعاد متنوع اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی است. گستردگی جمعیت در این شهرها، و تنوع بالای سبک های زندگی ای که در این شهر در کنار یکدیگر زندگی می کنند، تهران امروز را به شهری پیچیده تبدیل کرده است که به طبع با چالش های اجتماعی و فرهنگی گوناگونی سر و کار دارد. باتوجه به اسکان فراگیر از شهروندان تهرانی در آپارتمان ها و اهمیت یافتن سبک زندگی آپارتمان نشینی در تهران، نیازها و خواسته های شهروندان، چالش های حوزه مسکن در تهران، قوانین و مقررات این حوزه و به طور کلی بهبود زندگی آپارتمان نشینان باتوجه به ابعاد مختلف حوزه آپارتمان نشینی در تهران، طرح ارتقای فرهنگ آپارتمان نشینی تدوین شده و تلاش شده است با ارائه و اجرای برنامه های گوناگون از جمله برنامه های سیاستی، ترویجی، آموزشی و تولید محتوا، در سه سطح کلان (سیاستگذاری)، میانی (همکاری با نهادها و ارگان ها) و خرد (آموزش در حوزه تسهیلگری و ترویجگری) به ارتقای فرهنگ آپارتمان نشینی در شهر تهران یاری رساند تا تغییر رفتار شهروندان را از شهرنشینی به شهروندی آگاه و مسئولیت پذیر در این حوزه های مهم و پر کاربرد قوانین و حریم خصوصی، همسایگی و مشارکت و مدیریت و کاهش پسماند هدایت کرده و کمک شود تا با انجام برنامه های هدفدار، مؤثر و مشارکتی تغییر رفتار قابل مشاهده صورت پذیرد.

از طرفی با گذشت چندین سال از شکل گیری کمیته های نمای مناطق، با هدف ارتقاء سیما و منظر شهر، همچنان شاهد ساخت و سازهای نامطلوب بوده ایم. در این مسیر یکی از بزرگ ترین موانع نبود خواست و مطالبه عمومی در تحقق اهداف اصلی کمیته نما مبنی بر ارتقاء کیفیت و سیمای منظر شهر است، کما اینکه اگر فعالیت های کمیته های نما متوقف گردد، پس از زمان نه چندان طولانی، نماهای نامطلوب مجدداً در شهر ظاهر خواهند شد.

تجربه کمیته نما، همانند تجارب داخلی و خارجی تأییدی بر اهمیت مشارکت مردم در تحقق و پیشبرد پروژه های شهری است. به منظور تشریک مردم در فرآیند ارتقاء منظر شهری اولین اقدام آموزش و آگاهی شهروندان است. مادامی که نمای ساختمان به عنوان یکی از معیارهای مهم در ارزیابی خریداران خانه نباشد و مادامی که شهروند توانایی تمایز نمای مطلوب از نامطلوب را نداشته باشند همچنان شاهد ساخت نماهای ناموزن و نامناسب در شهر خواهیم بود.

به همین منظور اداره کل آموزش شهروندی در نظر دارد با همکاری اداره کل معماری و ساختمان مجموعه متنوعی از اقدامات را در راستای ارتقاء دانش و آگاهی شهروندان در زمینه سیما و منظر شهری، مجموعه آسیب‌های منشعب از نمای نامطلوب، مزیت‌های طراحی و اجرای نمای مطلوب، مجموعه تاثیرات نما و جداره شهر بر فضا شهری و ادراکی شهری، ایجاد هم‌دلی و افزایش سرمایه اجتماعی و نشاط شهروندی در جهت جلب مشارکت شهروندان در محور همسایگی و مشارکت ویژه برنامه‌های آموزشی - ترویجی را با رویکرد ارتقاء فرهنگ آپارتمان‌نشینی در حوزه همسایگی و مشارکت در محلات پایلوت ترویجگری و حوزه تسهیلگری (متمرکز بر ۸ منطقه با پایلوت ۶ شهرک و مجتمع و ۶ کوچه در دو منطقه) و همچنین شناسایی الگوهای رفتاری، ارزش‌ها و سلايق بصری راستای ارتقاء سلیقه و سواد بصری شهروندان را با تهیه و تدوین دستورالعمل اجرایی و ابلاغ آن برنامه ریزی و اجرا نماید.

ماده یکم: هدف

- آشنایی شهروندان با تاثیر نما و جداره‌های شهری بر فضای شهری و ادراک شهروندان از فضا؛
- آشنایی و آموزش شهروندان با اصول و الزامات کلی طراحی و اجرای نما؛
- آگاهی شهروندان از آسیب‌های منشعب از نماهای نامطلوب؛
- پررنگ شدن اهمیت نما و سیمای جداره‌های شهری برای شهروندان؛
- ایجاد افزایش حس مسئولیت‌پذیری در مقابل سایر همسایگان؛
- بسترسازی و تغییر رفتار شهروندان تهرانی در حوزه همسایگی و مشارکت؛

ماده دوم: جامعه هدف

◀ شهروندان تهرانی در مناطق ۲۲ گانه (در محلات پایلوت ترویجگری و شهرک‌های پایلوت تسهیلگری)

ماده سوم: اثربخشی دستورالعمل

برگزاری برنامه‌های آموزشی - ترویجی در حوزه همراهی و همدلی جهت داشتن آپارتمان همراه، ارتقاء حس مسئولیت-پذیری در مقابل سایر همسایگان و در نهایت حتی افزایش حس تعلق به محیط زندگی همچنین افزایش آگاهی و دانش

شهروندان در زمینه سیما و منظر شهری نه تنها سبب تسهیل اجرای ضوابط مربوطه و کاهش تخلفات در این زمینه خواهد شد بلکه زمینه ارتقاء و تحول سلیقه شهروندان را فراهم می‌نماید. در صورت تحقق اهداف مدنظر، نما و سیمای شهری مطلوب به صورت یک مطالبه عمومی درآمده و دیگر منتفعان بازار املاک سلیقه و مطالبات مردم را تعیین نخواهند کرد و شکل‌گیری نماهای نابهنجار و مغایر با اصول معماری اسلامی و ایرانی کنترل و به مرور حذف خواهد شد.

ماده چهارم: دامنه شمول

اداره کل معماری و ساختمان، اداره کل آموزش‌های شهروندی، ادارات زیباسازی و آموزش شهروندی مناطق ۲۲ گانه در دو حوزه خدمات شهری و فرهنگی و اجتماعی، اداره کل تدوین ضوابط، نظارت و صدور پروانه

ماده پنجم: بازه زمانی

آذر الی اسفند ماه ۱۴۰۰

ماده ششم: ملاحظات اجرایی

- روش اجرای برنامه‌ها باید منطبق با قوانین و ضوابط اسلامی و آیین نامه‌های شهرداری تهران صورت پذیرد.
- رعایت موازین بهداشتی از جمله رعایت فاصله و وسایل مراقبتی نظیر ماسک (صرفاً ماسک جراحی و یا ۹۵N استاندارد و تولیدی شرکت‌های معتبر) و دستکش (لاتکس و یا وینیل) و ژل یا مواد ضد عفونی کننده پایه الکل به شکل روزانه ضروری است.

ماده هفتم: ملاحظات مالی

- ادارات آموزش شهروندی مناطق می‌توانند تا سقف ۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال معادل ۲۰ میلیون تومان از ردیف بودجه آموزش شهروندی در این زمینه هزینه کنند. اداره کل معماری و ساختمان حوزه معاونت شهرسازی و معماری تا سقف ۲۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال معادل ۲۰ میلیون تومان را فراهم کنند.

ماده هشتم: الزامات

- با توجه به تدوین و تهیه برنامه راهبردی طراح شهری و مدیریت منظر شهری، تهیه ضوابط عام طراحی نما، تهیه ضوابط خاص مناطق ۱۳، ۱۹، ۱، طراحی سند راهنمای طراحی محور ولیعصر و ... بایستی تهیه محتوا در راستای ترویج این مطالعات انجام پذیرد.

همچنین به نظر می‌رسد با توجه به آنکه گونه‌ای از اقدامات در درست به صورت ویژه در بعضی از مناطق به صورت پایلوت عملیاتی خواهند شد، انتظار می‌رود به اسناد و طرح‌های تهیه شده ویژه آن مناطق مورد استفاده قرار گیرد.

➤ با توجه به تدوین و چاپ ۱۷ جلد کتابچه سیاستی بر اساس محورهای سه گانه برای ۵ دسته آپارتمان احصاء شده (شماره جلد های ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۴) توسط اداره کل آموزش های شهروندی ضروری است اجرای رویدادهای فوق با استناد از کتابچه ها صورت پذیرد.

همچنین به نظر می رسد مناطق ۱۴، ۱۵ و ۱۹ با توجه به بافت شهرک های پایلوت ویژه محلات کم برخوردار جلد ۱۰، مناطق ۵، ۱۳، ۱۲ و ۲۲ ویژه محلات نسبتاً برخوردار جلد ۱۱ و منطقه ۲ ویژه محلات برخوردار جلد ۱۲ قرار دارد.

ماده نهم: ارسال گزارش

الزامی است مناطق نسبت به ارسال گزارش عملکرد مطابق با فرم ارسال شده به صورت ماهانه اقدام نمایند.

ماده دهم: روش کار

ردیف	نام حوزه : سازمان / اداره کل / شرکت	عنوان برنامه	روش اجرا
۱	اداره کل آموزش شهروندی ، اداره کل معماری و ساختمان و سازمان زیباسازی	- تولید محتوا در زمینه معرفی آسیب های نصب و اجرای نادرست و غیر اصولی نما (ریزش نما بر ماشین، بر افراد و...) - تولید محتوا در زمینه تاثیرات منفی نمای مطلوب بر سیمای شهر و شهروندان (احساس تشویش، احساس اضطراب، احساس خستگی و ...) - تولید محتوا در زمینه تاثیر منفی اقتصادی نما و مصالح بد ر شهر و شهروندان (هزینه تعمیر و بازسازی، خسارت به اموال و جان و ...) - تولید محتوا در زمینه اثرات مثبت سبزینگی در تراس ها و پنجره و ورودی و حیاط - تاثیر مثبت نفوذپذیری جداره حیاط جهت احساس امنیت در گذر - معرفی الگوهای معماری ارزشمند ایرانی-اسلامی - ترویج و تشویق کاهش استفاده از سنگ و رنگ های تیره در نما	- تهیه تولید محتوای آموزش متناسب با نیازهای آموزشی شهروندان در حوزه تاثیرات نامطلوب نما بر شهر و شهروندان و اثرات مثبت سبزینگی در تراس ها و پنجره های ورودی، ساخت کلیپ عکس و تصویر(در ترکیب با متن) و انتشار در شبکه مجازی - آموزش چهره به چهره و تهیه بنر و پوستر آموزشی
۲	ادارات آموزش شهروندی ، ادارات معماری و ساختمان و زیباسازی مناطق ۲۲ گانه	- انتشار تولید محتوای آموزشی تهیه شده در فضای مجازی - ارائه آموزش های مورد نیاز بر اساس محتوای ارائه شده به مخاطبین در برنامه های آموزشی	- ارائه آموزش چهره به چهره - انتشار محتوای آموزشی
		- برگزاری مسابقه زیباترین بالکن من در شهرک های تسهیلمی و محلات ترویجگری	- ارائه آموزش های لازم در خصوص یک بالکن زیبا چه ویژگی می تواند داشته باشد؟
		- برگزاری مسابقه ساختمان برتر در شهرک های تسهیلمی و محلات ترویجگری	- ارائه آموزش های لازم در خصوص این که یک ساختمان برتر باید بالکنی تمیز، استفاده از فضای سبز در بالکن، یک دست بودن بالکن ها در نما چه تاثیر دارد
		- برگزاری رویداد چای همسایگی - همراه با خاطره گویی	- برگزاری نشست خاطره گویی پیشکوتان از اتفاقات محله (تاریخ شفاهی محلات)
		- برگزاری نشست های معرفی و تجلیل رویداد قاب همسایگی	- شناسایی پیشکوتان و هماهنگی جهت برگزاری نشست های تقدیر از پیشکوتان